

„ N O R D L Y S E T ”

VEJEN gaar over Knippelsbro, Brogade, Strandgade, igen over en Bro, saa er man paa det store Værft. Stik Fingrene i Ørene, for her er ikke rart at være, Støj og Brag, Klang af svære Staalplader, Gnister og Røg, Dokker med store Dampere, Vældige Kraner og Duren af tusinde Mænds Arbejde, og endelig staar man overfor en smal Dør med en Klokkestreng. »Naar Døren er laaset, er Hundene løse, staar der, men nu er der Fred og ingen Fare, et Tryk paa Klinken; og man er langt fra Støj og Larm, mellem himmelhøje Pakhuse med røde Tage og mange Luger. Tjære- og Trantønder ligger der alle Vegne, somme Steder saa højt, at det bliver til hele Bjerge, og dér ligger hele Flokken: »Nordlyset«, »Ceres«, »Godthaab« og hvad de alle hedder. Om Bord er der Travlhed, Spillene gaar, og de grønlandske Herligheder svinges ind paa Kajen.

Ude ved Molen ligger »Nordlyset«. I Vinter er det dens Tur til at faa Riggens pillet ned og eftersat. Det er en streng Farl, de grønlandske Skibe er sat til, den værste, der findes, mellem Storme og Is og skjulte Skær, saa alt maa være

i den strengeste Orden. Stænger og Mers bliver strøgne, og de svære Staalbarduner er allerøde oppe paa Riggerloftet, der er saa langt og bredt som en københavnsk Gade. Her bliver det prøvet og strakt med svære Taljer, Klædningen fjernet af begede Hænder, og vé det Toug, der har en lille Brist eller blot lidt Rust, det kommer aldrig mere ud at sejle, i al Fald ikke paa en betroet Post.

Ja, det gamle Skib kan være trygt for den Side af Sagen, det er vel derfor, det ligger saa roligt og stærkt som for 60—70 Aar siden, da det blev til deroppe paa Værftet i Helsingør.

Det meget er der for Resten ikke igen af det gamle »Nordlys«; det gaar med Skibe som med Mennesker; der bliver sat et Stykke ind hist og taget lidt væk her, og en skønne Dag er der kun Karakteren tilbage, den løber man ikke fra. Se paa den allfor høje Agterbygning, det er en Rest fra fjerne Tider, da Chefen boede i Kahytten den høje.

Moderne Hænder har rigtignok lagt nogle Tommer paa Forude i det forfængelige Haab at faa Skuden mere op to date, men ligemeget har

det naturligvis hjulpet. Ogsaa de høje Master med de svære Mers er et gammelt Minde om den Gang, da Rejsningen skulde være høj og smal; senere blev den lav og bred. Naa, man kommer jo lige godt til Grønland for det, og »Nordlyset« er en flink Sejler.

Saa er der Stævnen med den gamle Neptun, Forken har han sat til et eller andet Stød, men den højre Haand peger stadig ud, fremad mod nye Rejser og Farer, og saa kan det jo hende, naar man tager rigtig nøje Maal af Skib og Bolværk, at den gamle Skude ganske langsomt hæver sin Boug, og Brisen smyger sig om Hjørnet af det store Pakhus og kaster sig med alle fem Fingre flat ned paa Vandet. »Kluk, kluk!« siger det. »Ja, vist saa, her er jeg,« og blinkende Slyng tegner sig med et Virvar af Linier paa gamle Neptun og faar ham til at lægge dristige Planer om nye Kampe derude, naar alt en Gang en Dag i Marts er paa Plads i Rig og paa Dæk, og Skuden har faaet de mange rare Sager i sin Bug, og naturligvis ikke at forglemme, femten raske Dreunge paa sin Ryg.

Fork.

B Ø G E R

Elith Reumert: Sophie Ørsted (Gyldendal).

C. Bundgaard Christensen: Verdens største Landbrug (Miloske Forlag).

SAA er Eksperimentet da gjort, den maskinskrevede Bog, Forlagets Reaktion imod de høje Bogtrykpriser. Forsøget paa at vise, at de ad litografisk Vej overførte Maskinskriftsider samlede ogsaa kan udgøre en Bog. Mon det er mere end et kuriositet Eksperiment? Selvfølgelig lader Maskinbogen sig ogsaa læse, selv om Typerne i det litografiske Tryk staar lidt uldent. Man burde have valgt den langt smukkere Maskinskrift med lidt mindre og kraftigere Bogstaver, som findes i et eller andet System. Den her anvendte Skrift virker i Forhold til sin Størrelse noget for kompres.

For øvrigt glømmer man snart Skriften for Bogens Indhold, som er en interessant Redegørelse, et varmhjærtet Forsvar, for en Kvinde, som Samtid og Eftertid har gjort stor Uret. Oehenschlägers Søster, vor store Retslærdes Anders Sandøe Ørsteds Hustru Sophie, af mange fordømt som en Kokette, i Virkeligheden en højt begavet adeltænkende Kvinde, hvis Foragt for konventionelle Fordomme og fuldkomne Lige-gyldighed for onde Tungers Sladder, idelig bragte hende i et falsk Lys overfor de Mennesker, der ikke kendte hende nærmere.

At en Eftertid har kunnet miskende hende i en saa sorgelig Grad, at man har fjernet Broderens smukke Gravskrift fra hendes Ligsten, gør det paatrængende nødvendigt at rense hendes Minde, og der tilkommer Forfatteren stor Tak, fordi han i Rækken af sine biografiske Studier fra den oehenschlägerske Kreds har givet Sophie Ørsted Oprejsning og indføjet hendes Livsskildring som det interessante Led, den uægtelig er.

Og Forfatteren naaer fuldt ud sit Maal, han overbeviser Læseren om Sophie Ørsteds Renhed i Forholdet til Baggesen, som er den, der har sat Pletten paa hendes Rygte.

Nu ved alle Mennesker, som kender lidt til Forholdene, at Baggesen ikke kunde fastholde Overgangen fra Wahrheit til Dichtung, eller for at sige det paa godt Dansk, at han var en skrækkelig Løgnhals. At udrede Baggeseens virkelige Fysiognomi i erotisk Henseende er yderst vanskeligt. Der er mangfoldige Linier at drage fra Ynglingen i den Weyseske Kreds til den letbevægelige Erotiker paa Rejserne.

Der gives en Slags Mennesker, der i Fantasien er store Don Juan'er, i Virkeligheden timide

Josefer. Begejstrede, der i det hedeste Sprog priser den Tilbedtes Yndigheder, men i det nøgterne Liv rødmer usseligt i deres Nærhed. Vi har flere digteriske Dagbøger, der giver Udtryk for noget af dette, som er for patologisk til at behandles i en Ugebladskritik.

Man maa ogsaa vogte sig for at bedømme en svunden Tids Omgangsform ud fra en senere Tids Begreber.

Naar min salig Bedstemoder fortalte om sin Ungdom, hun blev kurtiseret baade af Oehenschläger og Baggesen, som kom i hendes Forældres meget selskabelige Hjem, var det blomstrende Skildringer om højpatetisk Elskov. — Cloë og Daphnis, Philemon og Baucis — og saa betød det aldrig den mindste Smule Realisme. Datidens Gentlemen kunde trykke et Kys paa en nedringet Dames Langsjal saa fint og nænsomt, at den snehvide Hals derunder ikke behøvede at rødme derved. Man kunde sige, at Omgangstonen var friere, end en senere Tid fandt for godt, man kunde maaske ligesaa vel sige det stik modsatte. En Ting ved jeg da, at da Prins Ferdinand som ung opførte sig mindre net i min Oldefaders for sin Tid fordomsfrie Hjem, blev han straks vist Døren.

For en Fantasi-Erotiker som Baggesen maatte Opholdet i det Ørstedske Hjem og de mange Enetimer med dets smukke Frue antage grotesklyriske Former i Dagbogen, der ligesaadildt som Rousseaus Confessions kan tages for et Sandhedsdokument. Baggesen var ikke blot ingen sanddru Mand, han opførte sig heller ikke altid som Gentleman.

Der skal en vis Finhed i Forstaaelsen af Menneskers Følelsesliv til at udrede de Forhold, som Sophie Ørsteds Liv frembyder. Det tjener til Forfatterens Ære, at han i høj Grad er i Besiddelse af denne Egenskab. Netop derved kommer han til at dømme rigtigt, medens der ikke er Tvivl om, at en af vore mest kendte Literaturkritikere, der engang udtalte som sin personlige Overbevisning, at der overhovedet ikke eksisterede en godt udseende gift Kone, som ikke havde haft en Elsker, vilde være kommen til den diametralt modsatte Opfattelse af Fru Ørsted.

Forhaabentlig vil denne interessante Haandskriftbog snart være udsolgt. Den vil da blive en kurios Sjøldenhed. Men den fortjener i bedre Tider at genopstaa i regulært Bogtryk, thi samlede betyder denne Serie af Elith Reumerts literære Personstudier en værdifuld Forøgelse af vort Kendskab til Kredsen om Guldalderens Parnas.

W. T.

Paa det Miloske Forlag er udkommen en stor og ny illustreret Beskrivelse af Verdens største Landbrug, med andre Ord af de Kampe den nordamerikanske Landmand maa udholde for at gøre sig Jorden underdanig.

Vi har paa Dansk allerede et Par Bøger, der paa en meget fængslende Maade skildrer denne Kamp. Det er de to af H. F. Feilberg udgivne Brevsamlinger fra en Slægtning »De der-ovres« og »Hjemliv paa Prærien«. Vi haaber i Parentes bemærket snart at høre mere om disse prægtige Mennesker. Hr. C. Bundgaard Christensen lægger sit Værk bredere an, det bliver en hel Skildring af Landbrugets Kaar paa forskellige Steder, og vi genfinder det gribende Moment i Menneskers Kamp imod Elementers Rasen, svigtende klimatiske Forhaabninger og alle andre tilfældige Vanskeligheder, vi gribes af det seige i Arbejdets Udholdenhed, men det personlige Følelsesmoment faar vi ikke. Forfatteren har noget af det haardhudet amerikanske over sig, som aftvinger Respekt, men ikke Sympati.

Men han er et Mandfolk og handler og tænker som saadant, og det er hverken dagligdags eller uinteressant at læse om. Bogen vil sikkert gøre god Nytte og fortjener vid Udbrudelse i Landbokredse, hvor man kan have godt af at læse om, hvor stor Flid og Udholdenhed den amerikanske Jord kræver af sine Dyrkere.

Hvad der vilde have gavnnet Bogen meget var, om Forlaget havde ladet en lidt mere literært kultiveret Mand gennemse Teksten. En Del ganske unødvendige Amerikanismer kunde derved være fjernede. Og selv om man ikke helt kunde undvære et Glosarium bag i Bogen, kunde Udtaleangivelserne være blevne rigtigere. De er nemlig med et mildt Udtryk forfærdelige. Et Par Eksempler vil vise dette: Dutch — udtales Daats, Ranch — Ræns, attach — attats, much — møts. Naar man vil anvende et fremmed Ord som Silage (Foderstoffer opbevarede i en Silo), er det saa ikke ligegyldigt, om man benævner dette Sejlas, som Bogen angiver, og naturligvis udtaler det Sejladts eller som noget, der mere minder om Sildolage. Naar man ser Udtalen af bushel angivet som Bussel, spørger man sig selv, om Forfatteren mon ikke skulde vide, at et lille j vilde have raut betydelig nærmere ved Centrum. Men denne Lydlære er af underordnet Betydning, blot man ikke venter at faa Smørrebrød og Limonade, naar man siger Sænwis og Pap. Vi giver Bogen vor bedste Anbefaling og slutter os ganske til Moesgaard-Kjeldsens Forord.

M. C.